

Projev předsedy Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva Karla Schwarzenberga při převzetí Evropské ceny za lidská práva ve Štrasburku 10. května 1989

Vážené dámy, vážení pánové,

je mi velkou ctí, že k Vám mohu dnes promluvit a poděkovat jménem Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva za udělení Evropské ceny lidských práv, avšak hned na začátku bych chtěl upozornit, že mezi těmi dvěma muži, kteří zde před vámi stojí, je velký rozdíl. Lech Wałęsa je muž, který své odboráře dovedl z gdaňských doků až k hnutí, jež zachvátilo celé Polsko, který se dnes po mnohaletém útisku podílí na vládě ve své zemi, prosazuje v Polsku dodržování základních lidských práv a Vaši cenu tudíž dostal zcela zaslouženě. Sám jsem byl nedávno ve Varšavě svědkem toho, jakou lásku a úctu mu jeho krajané prokazují, což je odměna vpravdě ještě cennější.

Kdežto já jsem v tuto chvíli pouhým zástupcem: zastupuji zde všechny ty neznámé a mnohé známé muže a ženy, kteří se v celé Evropě často s nasazením života a vlastní svobody pustili do boje za lidská práva. Dovolte, abych vyslovil alespoň několik jmen, která nám připomenou, co to znamená bojovat za lidská práva:

Anatolij Marčenko byl za boj o lidská práva vězněn téměř dvacet let a zemřel při hladovce v sovětském pracovním táboře;

Jurij Orlov, náš čestný předseda, strávil ve vězení a ve vyhnanství deset let za to, že založil první Helsinskou skupinu;

Pavel Wonka zemřel za nevyjasněných okolností v československém vězení;

Geza Palty, rumunský katolický kněz, byl týrán a zavražděn, protože protestoval proti utlačování maďarské menšiny v Rumunsku;

Jerzy Popiełuszko, polský kněz, byl za projev nesouhlasu s útlakem ve své zemi brutálně zavražděn;

Václav Havel, světově známý dramatik a spisovatel, který má za sebou několik let žaláře, je od ledna opět ve vězení, protože se odvážil připomenout Jana Palacha;

Fatma Yazici, turecký vydavatel novin, byl s dalšími lidmi odsouzen k šesti letům odnětí svobody za rozmnožování zprávy vydané americkou organizací Helsinki Watch.

Každý z právě jmenovaných by si zasloužil převzít zde Vaši cenu. Prosím Vás, abyste na ně a na všechny jejich přátele, kteří pokračují v tomto obtížném a často i nebezpečném boji, ani v budoucnu nezapomínali.

Jsem upřímně potěšen, že Rada ministrů udělením této ceny zdůrazňuje význam lidských práv, jejichž formulace náleží k velkým činům evropského ducha. Ale dovolte mi připomenout, že tato slavnostní chvíle sama ještě nikomu nepřinese pomoc. V naší dnešní Evropě je dosud mnoho, příliš mnoho strašných míst, kde lidé pro své přesvědčení přicházejí o život, kde je týrání každodenní skutečností a pojem lidská práva vyvolává jen posměch. Prosím Vás proto, myslíte na ty, kteří se obětovali, a pomáhejte jim i jejich rodinám – postih příbuzných je totiž dosud leckde běžný –, pomáhejte jim, kdekoli a kdykoli budete moci. Děkuji Vám skutečně z celého srdce jménem všech těch, kdo při obhajobě lidských práv na sebe berou nevýslovné útrapy a riskují ztrátu osobní svobody a života.

A ještě něco: Je obecně známo, že lidé propuštění z vězení potřebují zvláštní pomoc a péči, aby se opět postavili na vlastní nohy v normální životě a ve světě, který je založen na soutěži. Víme také, že pokud se jim této pomoci nedostane, může být jejich začlenění do společnosti ohroženo. Co platí pro jednotlivce propuštěného po několika letech, to platí ještě víc pro celé národy, které dnes po desetiletích znovu dělají první kroky na cestě ke svobodě a samostatnosti. Jestliže si Vy, dámy a pánové, kteří zde zastupujete národy, jimž je dopřáno žít v blahobytu, jaký si ještě předchozí generace neuměla představit, nebudete vědomi povinnosti těmto zemím pomáhat, aby své svobody využily k dosažení skutečné samostatnosti, pak si budeme muset vyčítat, že tento slavnostní okamžik nebyl ničím jiným než ostudným aktem pokrytectví. Promiňte mi tato velmi otevřená slova. Ale prosím Vás, zamyslete se v klidu a důkladně nad odpovědností, kterou neseme, my i Vy.

Jsem zde dnes pouhým poslem, poslem všech těch, o nichž jsem mluvil. Někdy se bojím, že se podobám onomu císařskému poslu, o němž můj velký krajan Franz Kafka říká: „Tudy nepronikne nikdo, natož s poselstvím člověka, jenž je mrtev. – Ty však sedíš u svého okna, když přichází večer, a myslíš na jeho poselství.“